Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
NIILO JÄÄSKINEN IŠVADA,
pateikta 2011 m. gruodžio 15 d.[1]

Byla C-378/10

VALE Építési kft

(Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága (Vengrija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Įsisteigimo laisvė — SESV 49 ir 54 straipsniai — Vienoje valstybėje narėje įsteigtos bendrovės buveinės perkėlimas į kitą valstybę narę pakeičiant taikytiną nacionalinę teisę („kapitalo bendrovės steigimas iš naujo kitoje valstybėje narėje“) — Nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias nacionaliniame bendrovių registre kaip bendrovės teisinės pirmtakės neleidžiama nurodyti kitoje valstybėje narėje įsteigtos bendrovės — Nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias leidžiama nurodyti tokį įrašą, jei ši pirmtakė yra Vengrijoje įsteigta bendrovė“

I – Įžanga

1. Ši prašymo priimti prejudicinį sprendimą procedūra susijusi su bendrovių judumo tarp valstybių narių bendrojoje rinkoje problematika. Teisingumo Teismui pateiktas prašymas susijęs su EB sutarties 43 ir 48 straipsnių (dabar – SESV 49 ir 54 straipsniai) išaiškinimu ir pateiktas nagrinėjant bylą pagal ypatingąją teiseną, pagal Italijos teisę įsteigtą bendrovę perkėlus į kitą valstybę narę – perkėlus buveinę į Vengriją – ir dėl šios priežasties ją išbraukus iš Italijos bendrovių registro, pakeitus taikytiną teisę ir bendrovę iš naujo įsteigus pagal Vengrijos teisę, kuri siekia perimti visas šios Italijos bendrovės teises ir pareigas.

2. Pagal šioje byloje nagrinėjamas Vengrijos teisės nuostatas nacionaliniame bendrovių registre kaip bendrovės teisinę pirmtakę leidžiama nurodyti Vengrijoje įsteigtą bendrovę. Tačiau pagal šias teisės nuostatas neleidžiama nurodyti tokio įrašo, jei pirmtakė yra kitoje valstybėje įsteigta bendrovė, kaip yra pagrindinėje byloje.

3. Ši byla priskirtina prie Teisingumo Teismo sprendimų, susijusių su Europos bendrovių teise, kaip antai sprendimai *Daily Mail and General Trust*, *Centros*, *Überseering*, *Inspire Art*, *SEVIC Systems* ir *Cartesio* [2] . Tačiau ji pasižymi nauju aspektu dėl to, kad Teisingumo Teismo prašoma priimti sprendimą dėl priimančiosios valstybės narės įsipareigojimų apimties „kapitalo bendrovės steigimo iš naujo kitoje valstybėje narėje“ [3] atveju.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimas *Daily Mail and General Trust* (81/87, Rink. p. 5483); 1999 m. kovo 9 d. Sprendimas *Centros* (C-212/97, Rink. p. I-1459); 2002 m. lapkričio 5 d. Sprendimas *Überseering* (C-208/00, Rink. p. I-9919); 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimas *Inspire Art* (C-167/01, Rink. p. I-10155); 2005 m. gruodžio 13 d. Sprendimas *SEVIC Systems* (C-411/03, Rink. p. I-10805) ir 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Cartesio* (C-210/06, Rink. p. I-9641).

3 — Šioje išvadoje pagrindinėje byloje nagrinėjamą veiksmą vadinsiu „kapitalo bendrovės steigimas iš naujo kitoje valstybėje narėje“. Tokio apibrėžimo motyvai bus paaiškinti vėliau.

II – Teisinis pagrindas

A – *Sąjungos teisė*

4. Nei pirminėje, nei antrinėje Sąjungos teisėje nėra nuostatų, kuriomis būtų reglamentuojamas valstybės narės bendrovės steigimas iš naujo kitoje valstybėje narėje ar tarptautinis tokios bendrovės registruotos buveinės perkėlimas [4].

5. Tačiau 2001 m. spalio 8 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2157/2001 dėl Europos bendrovės (SE) statuto [5] 8 straipsnyje numatytos išsamios nuostatos dėl SE registruotos buveinės perkėlimo. Taip pat 2003 m. liepos 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1435/2003 dėl Europos kooperatinės bendrovės (SCE) statuto [6] Europos kooperatinėms bendrovėms suteikiama galimybė perkelti jų registruotą buveinę. Be to, 2005 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/56/EB dėl ribotos atsakomybės bendrovių jungimųsi, peržengiančių vienos valstybės ribas [7], nustatomas teisinis pagrindas tokiems susijungimams.

B – *Nacionalinė teisė*

6. Pagrindinės nacionalinės teisės nuostatos išdėstytos dviejuose teisės aktuose [8].

7. Pirma, kalbama apie 2006 m. su bendrovėmis susijusios reklamos, bendrovių registravimo teisminės procedūros ir savanoriško likvidavimo įstatymą Nr. V (*A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény*; toliau – Bendrovių registravimo įstatymas) [9]. Reikšmingos šio įstatymo nuostatos yra 24–29 straipsniuose ir 57 straipsnio 4 dalyje.

8. Antra, kalbama apie 2006 m. Komercinių bendrovių įstatymą Nr. IV (*A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. Törvény*; toliau – Komercinių bendrovių įstatymas) [10]. Šioje byloje reikšmingos šio įstatymo nuostatos, be kita ko, yra 3 straipsnyje ir 69 straipsnio 1 dalyje, 71, 73, 74 ir 75 straipsniuose.

III – Ginčas pagrindinėje byloje ir prejudiciniai klausimai

9. Pagal Italijos teisę įsteigta ribotos atsakomybės bendrovė *VALE COSTRUZIONI Srl* (toliau – *VALE Costruzioni*) Romos (Italija) bendrovių registre įregistruota 2000 m. lapkričio 16 d.

10. 2006 m. vasario 3 d. *VALE Costruzioni* paprašė ją išbraukti iš šio registro ir nurodė ketinimą perkelti buveinę ir veiklą į Vengriją bei nutraukti veiklą Italijoje.

11. Pagal šį prašymą už registro Romoje tvarkymą atsakinga valdžios institucija 2006 m. vasario 13 d. išbraukė *VALE Costruzioni* iš šio registro. Kaip matyti iš bylos dokumentų, registre įrašyta „Išbraukimas ir buveinės perkėlimas“, nes „bendrovė perkelta į Vengriją“. Iš Italijos bendrovių registro išrašo matyti, kad *VALE Costruzioni* Vengriją nurodė kaip savo buveinės valstybę kartu su Budapešte (Vengrija) esančiu adresu.

4 — Primintina, kad 2003 m. gegužės 21 d. Komunikate dėl bendrovių teisės modernizavimo [COM(2003) 284 galutinis] Europos Bendrijų Komisija nurodė ketinanti parengti keturioliktosios direktyvos dėl buveinės perkėlimo iš vienos valstybės narės į kitą pasiūlymą ir šiuo klausimu pradėjo viešąją konsultaciją, kuri užbaigta 2004 m. balandžio 15 d. Tačiau Komisija iki šiol dar nepriėmė tokio pasiūlymo.

5 — OL L 294, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 4 t., p. 251.

6 — OL L 207, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 280.

7 — OL L 310, p. 1.

8 — Šių teisės aktų turinys, kiek tai yra svarbu, nurodytas kituose punktuose.

9 — *Magyar Közlöny* 2006/1 (I. 4.), 2006 m. sausio 4 d., p. 99.

10 — *Magyar Közlöny* 2006/1 (I. 4.), 2006 m. sausio 4 d., p. 24.

12. 2006 m. lapkričio 14 d., t. y. po devynių mėnesių, Romoje *VALE Costruzioni* direktorius ir kitas fizinis asmuo patvirtino *VALE Építési kft* (toliau – *VALE Építési*), ribotos atsakomybės bendrovės pagal Vengrijos teisę, įstatus, kad bendrovė galėtų būti įregistruota Vengrijos bendrovių registre. Steigimo dokumento preambulėje nurodyta, kad „iš pradžių pagal Italijos teisę Italijoje įsteigta bendrovė nusprendė perkelti buveinę į Vengriją ir vykdyti veiklą pagal Vengrijos teisę“. Remiantis steigimo dokumentu, apmokėta pusė įstatinio kapitalo, tiek, kiek reikalaujama pagal Vengrijos įstatymą, ir 2006 m. gruodžio 14 d. pervesta į *VALE Építési* vardu Vengrijoje atidarytą sąskaitą. Steigimo dokumente kaip buveinės adresas nurodytas tas pats adresas Budapešte.

13. 2007 m. sausio 19 d. *VALE Építési* atstovas pateikė prašymą *Fővárosi Bíróság* (Budapešto apygardos teismas, Vengrija), veikiančiam kaip *cégbíróság* (bendrovių teismas), dėl bendrovės įregistravimo pagal Vengrijos teisę. Savo prašyme *VALE Costruzioni* jis nurodė kaip *VALE Építési* teisinę pirmtakę.

14. Šis teismas, kaip už registro tvarkymą atsakingas pirmosios instancijos teismas, atmetė *VALE Építési* pateiktą prašymą įregistruoti. *Fővárosi Ítélőtábla* (Budapešto regiono teismas), nagrinėdamas šios bendrovės apeliacinį skundą, patvirtino šią nutartį atmesti prašymą. Pagal jo sprendimą Italijoje įsteigta ir įregistruota bendrovė pagal Vengrijoje bendrovėms taikomas taisykles negali perkelti buveinės į Vengriją ir būti joje įregistruota prašoma forma. Šio teismo nuomone, pagal Bendrovių registravimo įstatymą kaip teisinės pirmtakės negalima nurodyti ne Vengrijoje įsteigtos bendrovės. Bendrovių registre gali būti nurodyti tik šio įstatymo 24–29 straipsniuose išvardyti įrašai.

15. *VALE Építési* pateikė kasacinį skundą *Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága* (Vengrijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas), t. y. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. *VALE Építési* tvirtina, kad skundžiamu sprendimu pažeidžiamos tiesiogiai taikomos EB sutarties 43 ir 48 straipsnių nuostatos dėl to, kad jame neatskiriamas, pirma, tarptautinis bendrovės buveinės perkėlimas, dėl kurio nepasikeičia nei pirminis bendrovės teisinis statusas, nei taikytina teisė, ir, antra, tarptautinė bendrovės reorganizacija, dėl kurios atsiranda toks pasikeitimas.

16. Anot prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, praktinių sunkumų šioje byloje kyla dėl to, kad bendrovių registras yra suskirstytas į „skyrius“, o atskirų skyrių turinys apibrėžtas Bendrovių registravimo įstatymo 24–29 straipsniuose. Įmonė, norinti įgyvendinti įsisteigimo teisę ne perkeldama buveinę į Vengriją, o įsteigdama naują bendrovę Vengrijoje ir įstatuose nurodydama, kad anksčiau vykdė veiklą kitoje valstybėje narėje, šią aplinkybę galėtų paminėti tik nurodžiusi reorganizavimo datą. Dėl šio aspekto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patvirtina *Fővárosi Bíróság* vertinimą, pažymėdamas, kad buveinės perkėlimas bendrovę iš naujo įsteigiant pagal Vengrijos teisę ir nurodant jos pirmtakę Italijoje, kaip to prašo *VALE Építési*, pagal Vengrijos teisę negali būti laikomas reorganizavimu.

17. Šiomis aplinkybėmis nacionalinis teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikė Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar priimančioji valstybė narė turi atsižvelgti į EB 43 ir EB 48 straipsnius, jei kitoje valstybėje narėje (kilmės valstybė) įsteigta bendrovė į ją perkelia savo buveinę, o iš kilmės valstybės narės bendrovių registro dėl šios priežasties yra išbraukiama, bendrovės akcininkai patvirtina naują steigimo dokumentą, parengtą pagal priimančiosios valstybės narės teisę, ir bendrovė prašo ją įtraukti į priimančiosios valstybės narės bendrovių registrą pagal šios valstybės teisę?

2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar [EB] 43 ir 48 straipsnius reikia aiškinti taip, kad su jais nesuderinamos tokios (priimančiosios) valstybės narės teisės nuostatos arba praktika, pagal kurias atsisakoma pagal kitos (kilmės) valstybės narės teisę teisėtai įsteigtai bendrovei suteikti teisę perkelti buveinę į priimančiąją valstybę ir joje tęsti veiklą pagal šios valstybės teisę?

3. Ar atsakant į antrąjį klausimą reikia atsižvelgti į priežastį, dėl kurios priimančioji valstybė narė atsisako prašančiąją bendrovę įtraukti į registrą, konkrečiai kalbant:

   — į tai, kad prašančioji bendrovė priimančiojoje valstybėje pateiktame steigimo dokumente kilmės valstybėje narėje įsteigtą bendrovę, kuri išbraukta iš tos valstybės bendrovių registro, nurodo kaip teisinę pirmtakę ir prašo, kad ši pirmtakė būtų nurodyta priimančiosios valstybės bendrovių registre kaip jos teisinė pirmtakė?

   — į tai, ar tarptautinio reorganizavimo Bendrijoje atveju priimančioji valstybė, nagrinėdama prašymą įregistruoti bendrovę, privalo atsižvelgti į kilmės valstybės narės teisės aktą, kuriuo remiantis tos valstybės narės bendrovių registre nurodytas buveinės perkėlimo faktas, ir, jeigu turi į tai atsižvelgti, tai kiek?

4. Ar priimančioji valstybė narė gali nagrinėti šioje valstybėje pateiktą bendrovės, vykdančios tarptautinę reorganizaciją Bendrijoje, prašymą įregistruoti pagal vidaus teisės normas, susijusias su bendrovių reorganizavimu nacionaliniu lygmeniu, t. y. ar ji gali reikalauti, kad bendrovė įvykdytų visas sąlygas pagal jos vidaus teisės normas, taikomas reorganizavimo nacionaliniu lygmeniu atveju (pvz., parengti balansą ir turto aprašą), ar [EB] 43 ir 48 straipsniais reikalaujama, kad ši valstybė atskirtų tarptautinį reorganizavimą Bendrijoje ir reorganizavimą nacionaliniu lygmeniu ir, jei taip, tai kiek?“

IV – Procesas Teisingumo Teisme

18. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismo kanceliarijoje užregistruotas 2010 m. liepos 28 d. Rašytines pastabas pateikė *VALE Építési*, Vengrijos, Vokietijos vyriausybės, Airija, Italijos, Austrijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės, taip pat Komisija ir ELPA priežiūros institucija.

19. Siekdamas gauti papildomos informacijos byloje Teisingumo Teismas Italijos vyriausybei ir *VALE Építési* atstovui pateikė klausimus raštu atsakyti dėl Italijos teisės nuostatų taikymo srities ir faktinių bylos aplinkybių. Atsakymai Teisingumo Teismo kanceliarijoje užregistruoti 2011 m. liepos 22 d.

20. *VALE Építési*, Vengrijos ir Vokietijos vyriausybių, Airijos, Italijos, Austrijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybių bei Komisijos ir ELPA priežiūros institucijos atstovai dalyvavo 2011 m. rugsėjo 14 d. įvykusiame posėdyje.

V – Analizė

A – *Įžanga*

21. Savo klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar Sąjungos teisė taikoma, ir, jei būtų atsakyta teigiamai, tai kaip, valstybėje narėje A teisėtai įsteigtos kapitalo bendrovės, paskui išbrauktos iš šios valstybės narės bendrovių registro, siekiant perkelti ir įregistruoti valstybėje narėje B pakeičiant taikytiną teisę, buveinės perkėlimo ar net reorganizavimo atveju. Dėl to, kad pagal Vengrijos teisės nuostatas negalima įregistruoti tokios bendrovės nurodant kitos valstybės narės bendrovę kaip jos teisinę pirmtakę, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia, kokį sprendimą priimti atsižvelgiant į Sąjungos teisės nuostatas, susijusias su įsisteigimo laisve.

22. Atsižvelgdamas į Teisingumo Teismui pateiktą problematiką siūlau klausimus nagrinėti išskiriant į dvi dalis: pirmąją, susijusią su SESV 49 ir 54 straipsnių [11] taikymu bendrovių reorganizavimo srityje, ir antrąją dalį, susijusią su nuostatų dėl įsisteigimo laisvės poveikiu nacionalinės teisės nuostatoms, kuriomis gali būti apribota įsisteigimo laisvė.

23. Tačiau prieš pradedant nagrinėti prejudicinius klausimus iš pradžių reikia aptarti tris aspektus. Pirma, kai kurios šalys iškėlė abejonių dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo. Antra, manau, kad būtina paaiškinti terminus, kurie bus vartojami. Galiausiai, trečiasis esminis išankstinis klausimas susijęs su tuo, ar *VALE Costruzioni* teisiškai egzistuoja pateikiant prašymą įregistruoti Vengrijoje.

B – *Dėl priimtinumo*

24. Rašytinėse pastabose Jungtinės Karalystės vyriausybė ir ELPA priežiūros institucija pažymi, kiek tai susiję su dviem paskutiniaisiais klausimais, kad nutartyje pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą yra spragų, dėl kurių pateikti klausimai gali būti pripažinti nepriimtinais. Iš tiesų šioje nutartyje nenurodytos teisinės pasekmės, pagal Italijos teisę susijusios su *VALE Costruzioni* išbraukimu iš bendrovių registro. Vengrijos vyriausybė ir Komisija tvirtina, kad iš šios nutarties nematyti, ar *VALE Costruzioni* vykdė, ar nevykdė ekonominės veiklos po jos išbraukimo. Be to, Vengrijos, Austrijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės pabrėžia, kad *VALE Építési* įstatus patvirtino iš dalies kiti asmenys nei *VALE Costruzioni* dalyviai. Galiausiai, Airijos nuomone, neaišku, ar buveinės perkėlimas susijęs su registracijos, ar su faktine buveine.

25. Tačiau dėl prejudicinių klausimų priimtinumo, man atrodo, abejonių nekyla. Mano nuomone, tai matyti iš Teisingumo Teismo praktikos, pagal kurią vykstant procesui pagal SESV 267 straipsnį, kai pateikti klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu, Teisingumo Teismas iš esmės privalo priimti sprendimą [12]. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Europos Sąjungos teisės išaiškinimas niekaip nesusijęs su ginčo pagrindinėje byloje faktais arba dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas neturi faktinės ir teisinės informacijos, būtinos naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus [13].

26. Tačiau akivaizdu, kad taip nėra šioje byloje. Nepaisant nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą netikslumų, susijusių su Italijos teisės ypatybėmis, man atrodo, kad Teisingumo Teismas turi pakankamai informacijos, kad galėtų priimti sprendimą. Pateikti klausimai tinkamai atitinka faktines bei teisines aplinkybes ir susiję su realia problema, galinčia turėti pasekmių visai bendrajai rinkai. Be to, Teisingumo Teismas dėl šių klausimų dar nėra pateikęs tikslaus atsakymo.

27. Be to, teisinių pasekmių, susijusių su kapitalo bendrovės išbraukimu iš Italijos bendrovių registro, problematika, aiškiai paminėta nacionalinio teismo, atrodo ypač sudėtinga ir aiškinama toli gražu ne vienareikšmiškai.

11 — Naujoji numeracija įsigaliojus Lisabonos sutarčiai.

12 — Žr., be kita ko, 2010 m. birželio 10 d. Sprendimo *Bruno ir kt.* (C-395/08 ir C-396/08, Rink. p. I-5119) 18 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

13 — Dėl nusistovėjusios teismo praktikos žr., be kita ko, 2007 m. birželio 7 d. Sprendimo *van der Weerd ir kt.* (C-222/05-C-225/05, Rink. p. I-4233) 22 punktą; 2010 m. birželio 22 d. Sprendimo *Melki ir Abdeli* (C-188/10 ir C-189/10, Rink. p. I-5667) 27 punktą ir minėto Sprendimo *Bruno ir kt.* 19 punktą.

C – *Dėl konkrečių terminų šioje byloje*

28. Man atrodo svarbu patikslinti terminiją, kuri bus vartojama apibrėžti *VALE Építési* įsteigimo veiksmo, kurį atliko asmenys, vykdę ekonominę veiklą kaip pagal Italijos teisę įsteigta ribotos atsakomybės bendrovė, t. y. *VALE Costruzioni*, norintys, kad *VALE Építési* perimtų *VALE Costruzioni* teises, pobūdį. Dėl to kyla pirmasis klausimas – ar Vengrijos vidaus teisėje yra panašių atvejų.

29. Iš bylos dokumentų matyti, kad Vengrijos ribotos atsakomybės bendrovė, žinoma, šalies viduje gali perkelti savo buveinę iš vienos vietos į kitą. Tokiu atveju nekeičiama nei teisinė forma, nei taikytina teisė ir juridinis asmuo išlieka tas pats.

30. Be to, pagal Vengrijos teisę „komercinė bendrovė gali būti įsteigta reorganizuojant (t. y. pakeičiant bendrovės teisinę formą, jungiant ar skaidant)“ [14]. Ribotos atsakomybės bendrovė gali būti reorganizuota, pavyzdžiui, į akcinę bendrovę. Atliekant tokį bendrovės teisinės formos pakeitimą sukuriamas naujas juridinis asmuo, tačiau jis perima visas reorganizuoto juridinio asmens, kuris reorganizuojant praranda savo teisnumą, teises ir pareigas [15]. Pagal Vengrijos teisę bendrovės teisinė forma taip pat gali būti pakeista perkeliant buveinę šalies viduje [16].

31. Šiuo atveju atliktas veiksmas skiriasi nuo buveinės perkėlimo šalies teritorijoje, nes jį įgyvendinant reikia įsteigti naują juridinį asmenį ir iš bendrovių registro išbraukti egzistuojančią bendrovę, nes Vengrijos teisės aktuose nenumatytas užsienyje įsteigtos bendrovės tarpvalstybinis buveinės perkėlimas.

32. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal Vengrijos teisę bendrovės judumo atvejis, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, negali būti laikomas „bendrovės reorganizavimu“, nes Vengrijos bendrovių teisėje numatytos tik trys minėtos reorganizavimo formos.

33. Be to, pagal Sąjungos teisę *VALE Costruzioni* ir *VALE Építési* turi tą pačią teisinę formą, t. y. yra ribotos atsakomybės bendrovės [17]. Akivaizdu, kad nacionalinės teisės sistemoje nereikia numatyti ribotos atsakomybės bendrovės reorganizavimo į tos pačios formos bendrovę, jei nekalbama apie jungimą ar skaidymą.

34. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, man atrodo tikslinga šiuo atveju atliktą veiksmą apibrėžti kaip „*bendrovės steigimą iš naujo kitoje valstybėje narėje*“. Dėl tokio veiksmo perkeliama bendrovės buveinė ir pakeičiama taikytina teisė (šis pasikeitimas kyla dėl būtinybės įsteigti naują bendrovę pagal priimančiosios valstybės narės teisę, kad būtų galima tęsti pradinės bendrovės veiklą), o pradinė bendrovė kilmės šalyje išbraukiama iš registro.

14 — Žr. Komercinių bendrovių įstatymo 3 straipsnio 3 dalį.

15 — Žr. Komercinių bendrovių įstatymo 70 straipsnio 1 dalį. Pagal Bendrovių registravimo įstatymo 57 straipsnio 3 dalį „bendrovės teisinės formos pakeitimo atveju apie bendrovės reorganizavimą per šešiasdešimt dienų nuo steigimo dokumento pasirašymo ar priėmimo turi būti pranešta bendrovių teismui, kurio teritorinėje jurisdikcijoje yra teisinio pirmtako buveinė. Prie pranešimo pridedamas prašymas iš registro išbrauki pirmtaką“. Tačiau iš šio teksto formuluotės atrodo, kad bendrovės teisinės formos pakeitimas labiau suprantamas kaip visų teisių perėmimas tarp dviejų tapačių juridinių asmenų, o ne kaip vieno ir to paties juridinio asmens teisinės formos pakeitimas.

16 — Žr. Bendrovių registravimo įstatymo 57 straipsnio 4 dalį.

17 — Dėl tokių bendrovių sistemos Europos lygmeniu žr., pavyzdžiui, H.-J. De Kluiver, „*Europe and the Private Company, An Introduction*“, H.-J. De Kluiver ir W. M. Van Gerven, (leidėjai), *The European private company*?, Antverpenas, Maklu, 1995, p. 23. Pažymiu, kad tokia forma patenka į 1968 m. kovo 9 d. Pirmosios Tarybos direktyvos 68/151/EEB dėl apsaugos priemonių, kurių valstybės narės, siekdamos suvienodinti tokias apsaugos priemones visoje Bendrijoje, reikalauja iš Sutarties 58 straipsnio antroje pastraipoje apibrėžtų bendrovių, jų narių ir kitų interesų apsaugai, koordinavimo (OL L 65, p. 8; 2004 m. specialusis leidimas lietuviu k., 17 sk., 1 t., p. 3; žr. jos pirmąjį straipsnį) taikymo sritį, tačiau jai netaikoma 1976 m. gruodžio 13 d. Antroji Tarybos direktyva 77/91/EEB dėl apsaugos priemonių, kurių valstybės narės, siekdamos tokias priemones suvienodinti, reikalauja iš Sutarties 58 straipsnio antroje pastraipoje apibrėžtų akcinių bendrovių, jų narių ir kitų interesų apsaugai, bendroves steigiant, palaikant ir keičiant jų kapitalą, koordinavimo (OL L 26, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuviu k., 17 sk., 1 t., p. 8; taip pat žr. jos pirmąjį straipsnį).

35. Be to, noriu pažymėti, kad šiuo atveju bendrovių ir jų dalyvių siekiamas tikslas taip pat galėtų būti pasiektas atliekant tarpvalstybinį jungimąsi, *VALE Construzioni* sujungiant su *VALE Építési* pagal Direktyvą 2005/56 [18].

D – *Dėl bendrovės „VALE Costruzioni“ teisinio egzistavimo pagal Italijos teisę*

1. Pirminės pastabos

36. Kaip daug kartų pabrėžė Teisingumo Teismas, bendrovė egzistuoja tik pagal nacionalinės teisės aktus, kuriais nustatomas jos steigimas ir veikimas [19]. Šiuo požiūriu kalbama apie pagal Italijos teisę įsteigtos ribotos atsakomybės bendrovės reorganizavimą į bendrovę pagal Vengrijos teisę. Tačiau toks reorganizavimas nenumatytas nei galiojančiuose Sąjungos [20] teisės aktuose, nei Vengrijos teisėje.

37. Reikia pažymėti, kad ieškovė per registravimo procedūrą Vengrijoje yra steigiama Vengrijos bendrovė (t. y. *VALE Építési*), kuri, atrodo, turi ribotą procesinį teisnumą, nors nėra įregistruota. Be to, pagal per posėdį *VALE Építési* atstovo pateiktą informaciją ši Vengrijos bendrovė turi turto, atitinkančio reikalaujamo įregistruoti įstatinio kapitalo dalį, ir vadovybę bei dalyvius, kurie vis dėlto nėra tapatūs Italijos bendrovės dalyviams.

38. Tačiau dėl to, kad *VALE Costruzioni* buvo išbraukta iš Italijos bendrovių registro, kyla klausimas net dėl *VALE Építési* pirmtakės egzistavimo.

39. Atsižvelgdamas į būtinybę paaiškinti tam tikrus nacionalinės teisės aspektus, Teisingumo Teismas paprašė *VALE Építési* ir Italijos vyriausybės atsakyti į papildomus klausimus.

2. *VALE Építési* ir Italijos vyriausybės pozicijos

40. Pirmasis Teisingumo Teismo Italijos vyriausybei pateiktas klausimas susijęs su sąlygomis, kurias turi įvykdyti Italijos bendrovė, kurią siekiama reorganizuoti, perkėlus registruotą buveinę, į bendrovę, įsteigtą pagal kitos valstybės narės teisę. Atsakydama ši vyriausybė patvirtino, kad pagal Italijos teisę Italijoje įsteigtos bendrovės buveinę leidžiama perkelti į kitą valstybę. Pagal Italijos teisę registruotos buveinės perkėlimas sukelia poveikį, tik jei yra laikomasi abiejų suinteresuotų valstybių narių teisės nuostatų. Anot šios vyriausybės, bendrovė nebeegzistuoja kaip pagal Italijos teisę įsteigtas juridinis asmuo, tik jei valstybės, susijusios su jos perkėlimu, susitaria dėl tokio veiksmo pasekmių. Kai perkeldama buveinę bendrovė siekia, kad jai nebebūtų taikoma Italijos teisė, ji gali būti išbraukta iš registro, tik jei yra įregistruota užsienyje [21].

41. Antrasis Teisingumo Teismo Italijos vyriausybei pateiktas klausimas susijęs su bendrovės išbraukimo iš registro pasekmėmis pagal Italijos teisę. Anot šios vyriausybės, po Italijos bendrovių teisės reformos 2003 m. kapitalo bendrovių išbraukimas turi naikinamąjį poveikį. Tačiau lieka klausimas, kai teisiniai santykiai ar turtas išlieka arba atsiranda išbraukus iš registro. Tačiau kapitalo bendrovės išbraukimą iš registro įmanoma panaikinti, o tai reiškia, kad atitinkama bendrovė laikoma

18 — Tarpvalstybinio jungimosi metodas dažnai naudojamas Jungtinėse Amerikos Valstijose, siekiant pakeisti iš vienos federalinės valstijos į kitą įmonei taikytiną teisę; žr. J. Armour ir W.-G. Ringe „European Company Law 1999-2010: Renaissance and Crisis“, *Common Market Law Review*, 48 t., 2011 m., Nr. 1, p. 125–174, visų pirma p. 161–162.

19 — Minėtų sprendimų *Daily Mail and General Trust* 19 punktas ir *Cartesio* 104 punktas.

20 — Žr. COM(2003) 284 galutinis.

21 — Reikia pripažinti, kad neatrodo, jog Italijos valdžios institucijos šiuo atveju būtų laikiusios šios chronologinės tvarkos.

veikiančia, kol neįrodoma priešingai. Italijos vyriausybė per posėdį patikslino, kad šiuo metu bendrovių registre nurodytas įrašas „perkelta į Vengriją“ gali būti panaikintas atgaline data, dalyviams pateikus prašymą dėl panaikinimo, jei šis bendrovės išbraukimas iš registro pagrįstas neteisėtu sprendimu. Tokiu atveju problema dėl *VALE Costruzioni* egzistavimo ar neegzistavimo tikrai išnyktų.

42. *VALE Építési* pateiktas klausimas visų pirma susijęs su veiksniais, rodančiais *VALE Costruzioni* siekį atlikti reorganizavimą. Atsakydama *VALE Építési* pakartotinai pažymi, kad *VALE Costruzioni* reorganizavimas ir buveinės perkėlimas į Vengriją pagrįsti ketinimu vykdyti faktinę ir nuolatinę ekonominę veiklą. *VALE Építési* teigia, kad šis sprendimas, *VALE Costruzioni* tinkamai priimtas gerokai prieš jos išbraukimą iš registro, patvirtina nuoseklų ir aiškų dalyvių ketinimą, kuriam neturi įtakos gana ilgas laikotarpis, praėjęs nuo *VALE Costruzioni* išbraukimo iš registro Italijoje ir prašymo įregistruoti *VALE Építési* Vengrijoje.

3. Vertinimas

43. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, situaciją galima nagrinėti dviem skirtingais požiūriais.

44. Pirma, *VALE Costruzioni* pagal Italijos teisę nebeegzistuoja ir pagal šios valstybės narės teisę pripažintas perkėlimas negali būti užbaigtas, nes bendrovė nebeegzistuoja. Tačiau tada kyla klausimų, kam priklauso bendrovės turtas, visų pirma apmokėtas kapitalas siekiant registracijos Vengrijoje, ir kas yra atsakingas už bendrovės įsipareigojimus tretiesiems asmenims [22]. Be kita ko, kyla klausimas dėl iš registro išbrauktos bendrovės dalyvių santykio pobūdžio.

45. Antra, *VALE Építési* dar neegzistuoja kaip juridinis asmuo pagal Vengrijos teisę, nes šią bendrovę įregistruoti Vengrijoje atsisakyta. Tačiau ši steigiama bendrovė turi reikalaujamą teisinį statusą, kad galėtų būti šalis nacionaliniame teisme ir Teisingumo Teisme.

46. Dėl šių dviejų aspektų gali kilti metafizinių diskusijų, pagrįstų klasikinėmis teorijomis dėl juridinių asmenų egzistavimo ir pobūdžio, susijusių, be kita ko, su jų tapatumo tęstinumu reorganizavimo ar teisių ir pareigų perdavimo atveju. Tačiau man atrodo, kad taikant Sąjungos teisės nuostatas dėl įsisteigimo laisvės ekonominės praktikos realybė turėtų būti svarbesnė nei teoriniai juridinių asmenų teisės aspektai.

47. Šiuo klausimu noriu priminti generalinio advokato M. Darmon teiginį byloje *Daily Mail and General Trust* dėl įsisteigimo teisės tikslo, pagal kurį įsisteigti – „tai integruotis į šalies ekonomiką“ ir kad „pati įsisteigimo sąvoka iš esmės yra ekonominė. Ji visada reiškia faktinį ekonominį ryšį“ [23]. Be to, kaip generalinis advokatas A. M. La Pergola konstatavo byloje *Centros*, „įsisteigimo teisė yra esminė įgyvendinant [EB] sutartyje nustatytus tikslus, kuria visiems Bendrijos piliečiams siekiama užtikrinti ekonominę laisvę steigti įmonę remiantis nacionalinėje teisėje nustatytomis priemonėmis, taip jiems suteikiant galimybę patekti į rinką“ ir „apsaugoti ekonominės iniciatyvos galimybę bei kartu su ja – komercinę laisvę pasinaudoti valstybių narių teisinėse sistemose šiuo tikslu numatytomis priemonėmis“ [24].

22 — Šis klausimas atrodo ypač svarbus, kai bendrovė nėra likviduota. Pagal minėtą Sprendimą *Cartesio* (112 punktas) Italijos Respublika kaip išankstinės sąlygos, kad būtų galima perkelti bendrovės buveinę ir pakeisti taikytiną teisę, negali reikalauti likviduoti bendrovę.

23 — Žr. generalinio advokato M. Darmon išvados byloje, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *Daily Mail and General Trust*, 3 ir 5 punktus.

24 — Žr. generalinio advokato A. M. La Pergola išvados byloje, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *Centros*, 20 punktą.

48. *VALE Costruzioni* atveju kalbama apie ūkio subjektą, dalyvių įsteigtą pagal Italijos teisę, jų abipusius įsipareigojimus, bendrovės turtą ir tikslą toliau vykdyti bendrovės *VALE Costruzioni* veiklą Vengrijoje atitinkama bendrovės forma pagal Vengrijos teisę. Net jei šis subjektas prarado juridinio asmens statusą pagal Italijos teisę, o jo teisių ir pareigų perėmėjas tokio statuso dar neįgijo pagal Vengrijos teisę, *VALE Építési* ar jos dalyviai turi turėti galimybę remtis įsisteigimo laisve Vengrijoje, kad galėtų joje tęsti ekonominę veiklą, apibrėžtą išbrauktos iš registro bendrovės ir steigiamos bendrovės įstatuose.

49. Šis aspektas, susijęs su dalyvių ketinimu, man atrodo svarbiausias nagrinėjant įsisteigimo laisvės taikymą [25]. Įsisteigimo laisve remiasi ne Italijos bendrovė, tikriausiai šiuo metu neegzistuojanti, tačiau galinti būti atkurta, o steigiama Vengrijos bendrovė ir jos dalyviais esantys fiziniai asmenys.

50. Tai išsiaiškinus, visiškai nesvarbu, kiek tai susiję su įsisteigimo laisvės taikymu, ar *VALE Costruzioni* po 2006 m. vasario toliau egzistavo, ar per anksti nustojo egzistuoti dėl galimo klaidingo įrašo Romos bendrovių registre. Bet kuriuo atveju yra fiziniai asmenys, valstybės narės piliečiai, kurie įgyvendino įsisteigimo laisvę valstybėje narėje ir vis dėlto turi ketinimą ją įgyvendinti kitoje valstybėje narėje. Todėl susiklosčiusiai situacijai taikomas arba SESV 54, arba SESV 49 straipsnis.

51. Dėl šių SESV nuostatų taikymo noriu pažymėti, kad dalyvių pilietybė nėra svarbi: jei kalbama apie Italijos piliečius, tai yra su Vengrija susijęs tarpvalstybinis aspektas, o jei kalbama apie Vengrijos piliečius, tai sprendimas turėtų būti toks pats, nes šiuo atveju dalyviai grąžintų Italijos bendrovę į jų kilmės šalį.

52. Tačiau pirmosios bendrovės teisinio egzistavimo tęstinumas teisiškai atsiradus bendrovei, turinčiai perimti jos teises ir pareigas, turi kitą aspektą, susijusį su priimančiosios valstybės narės nustatytomis sąlygomis, kad steigiama bendrovė galėtų būti laikoma pirmosios bendrovės teisių ir pareigų perėmėja. Italijos teisės aktuose ir analogiškose Sąjungos [26] teisės nuostatose laikomasi principo, kad teises ir pareigas galima perduoti, tik jeigu perimantis asmuo egzistuoja prieš pirmtakui prarandant savo teisnumą. Šio principo taikymo apimtis turi būti vertinama nagrinėjant trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus.

E – *Dėl įsisteigimo laisvės taikymo šioje byloje (pirmasis ir antrasis klausimai)*

53. Bendrovių judumas bendrojoje rinkoje gali būti įgyvendinamas daugeliu formų, kaip antai dukterinių įmonių ar filialų steigimas, buveinės perkėlimas ar tarpvalstybinis jungimasis. Bendrovių teisės problematika susijusi, pirma, su įsisteigimo laisve pirminėje teisėje ir, antra, konkretesniu įgyvendinimu teisės aktais antrinėje teisėje.

54. Reikia pripažinti, kad teisės aktų derinimas šioje srityje Europos Sąjungoje toli gražu nebaigtas. Tačiau Sąjungos teisės aktų leidėjas konkrečiose srityse jau ėmėsi konkrečių priemonių.

55. Taigi, pavyzdžiui, Reglamente Nr. 2157/2001 [27] numatyta, kad Europos bendrovė valstybėje narėje registruotą buveinę gali perkelti į kitą valstybę narę, išsaugodama teisinį subjektiškumą, dėl tokio perkėlimo nesteigiant naujo juridinio asmens. Tačiau dėl tokio perkėlimo būtinai pasikeičia šiai bendrovei taikytina nacionalinė teisė. Taip pat Reglamente Nr. 1435/2003 [28] toks registruotos buveinės perkėlimas leidžiamas Europos kooperatinėms bendrovėms. Be to, Direktyva 2005/56 taikoma situacijoms, kai bendrovė jungiama su kitoje valstybėje narėje įsteigta bendrove.

25 — Primenu, kad *VALE Építési* įstatus iš dalies patvirtino kiti dalyviai nei *VALE Costruzioni*.

26 — Žr. Reglamento Nr. 2157/2001 8 straipsnį, pagal kurį iš registro išbraukiama tik po naujos registracijos. Tai pat žr. *mutatis mutandis* Direktyvos 2005/56 13 straipsnį.

27 — Žr. šio reglamento 8 straipsnį.

28 — Žr. šio reglamento 7 straipsnį.

56. Todėl buveinės perkėlimo reiškinys nėra nežinomas Sąjungos teisėje. Žinoma, minėtuose teisės aktuose numatyta galimybė taikoma tik tokioms bendrovių formoms, kurios patenka į šių teisės aktų taikymo sritį. Vis dėlto tokia galimybė egzistuoja, o Sąjungos teisės aktų leidėjo pasiūlytas požiūris trijose srityse yra gana nuoseklus.

57. Kalbant apie juridinio asmens, įsteigto pagal vieną teisinę sistemą, reorganizavimą į asmenį pagal kitą teisinę sistemą, be nurodytų trijų atvejų, nėra jokios nuostatos Sąjungos lygmeniu. Todėl pagal galiojančią Sąjungos teisę valstybės narės turi nustatyti tokio reorganizavimo tvarką. Dėl šio aspekto reikia priminti, kad EB 293 straipsniu valstybės narės įpareigojamos, jei būtina, inicijuoti tarpusavio derybas, kad jų piliečiams būtų užtikrintas abipusis bendrovių pripažinimas, teisinio subjektiškumo išsaugojimas buveinės perkėlimo iš vienos valstybės narės į kitą atveju ir galimybė jungti bendroves, įsteigtas pagal skirtingų valstybių teisės aktus. Tačiau EB 293 straipsnis panaikintas Lisabonos sutartimi, o tai reiškia, kad pirminėje teisėje nebenumatyta galimybė sudaryti sutartis tarp valstybių narių dėl abipusio bendrovių pripažinimo.

58. Tačiau, nepaisant įvairių teisinių sunkumų, susijusių su bendrovių teise, nacionaline mokesčių teise ir tarptautine privatine teise, Teisingumo Teismas savo sprendimais, iš esmės suteikiančiais galimybę bendrovių judumui tarp valstybių narių, turi suteikti pagrindinius impulsus, siekiant plėtoti Sąjungos teisę bendrovių srityje.

59. Taigi SESV nuostatomis, susijusiomis su įsisteigimo laisve, įsisteigimo kitoje valstybėje narėje teisė užtikrinama ne tik Sąjungos piliečiams pagal SESV 49 straipsnį, bet ir SESV 54 straipsnyje apibrėžtoms bendrovėms. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką šiomis nuostatomis siekiama, be kita ko, užtikrinti galimybę priimančiojoje valstybėje narėje pasinaudoti joje taikomu požiūriu, tačiau jomis taip pat draudžiama kliudyti įsikurti valstybės narės piliečiui ar įsisteigti pagal valstybės narės teisės aktus įsteigtai bendrovei [29].

60. Iš tiesų valstybės narės privalo, be kita ko, nuo minėto Sprendimo *Überseering* priėmimo pripažinti pagal kilmės valstybės narės teisės aktus teisėtai įsteigtas bendroves, net jei nėra realaus ryšio su šia valstybe. Kartą teisėtai įsteigtas toks subjektas laikomas galinčiu pasinaudoti įsisteigimo laisve Sąjungoje [30].

61. Šis judumas, įtvirtintas teismo praktikoje, gali būti apribotas nacionalinėmis priemonėmis, galinčiomis kliudyti įgyvendinti SESV garantuojamas pagrindines laisves ar dėl kurių šis įgyvendinimas gali tapti mažiau patrauklus. Tačiau tokios priemonės leistinos, tik jei atitinka keturias sąlygas, t. y. jeigu jos taikomos nediskriminuojamai, pateisinamos imperatyviais viešojo intereso reikalavimais, tinkamos įgyvendinti jomis siekiamą teisėtą tikslą ir jomis neviršijama tai, kas būtiną jį pasiekti [31].

62. Šis apribojimas taip pat atsispindi piktnaudžiavimo teise sąvokoje, kurią valstybės narės gali patikslinti ir įgyvendinti [32].

63. Neatsižvelgiant į tai, kad su įsisteigimo laisve susijusios nuostatos, kurios sudaro savarankišką Sąjungos teisės sąvoką, aiškinamos labai plačiai, kitas bendrovių judumo apribojimas kyla iš teisės normų, pagal kurias atitinkama bendrovė įsteigta ir kurių svarbą pabrėžia Teisingumo Teismas. Taigi byloje *Überseering* jis pažymėjo, kad buveinės perkėlimo tvarka nustatoma nacionalinės teisės, pagal kurią ši bendrovė įsteigta, aktais [33].

29 — Šiuo klausimu, be kita ko, žr. minėto Sprendimo *Daily Mail and General Trust* 15 ir 16 punktus.

30 — Minėti sprendimai *Centros* (26 punktas), *Überseering* (95 punktas) ir *Inspire Art* (137 punktas).

31 — Šiuo klausimu žr. 2009 m. birželio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Austriją*, C-564/07, 31 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

32 — Žr. 2006 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Cadbury Schweppes ir Cadbury Schweppes Overseas* (C-196/04, Rink. p. I-7995) 51 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką bei minėtų sprendimų *Centros* 24 punktą ir *Inspire Art* 136 punktą.

33 — Minėto Sprendimo *Überseering* 70 punktas.

64. Sprendime *Cartesio* Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad „valstybė narė turi teisę apibrėžti tiek sąsajos kriterijų, kurio reikalaujama siekiant pripažinti, kad bendrovė įsteigta pagal jos nacionalinę teisę, o tuo remdamasi ji gali pasinaudoti įsisteigimo teise, tiek tokiam statusui išsaugoti nustatytus reikalavimus. Tokia teisė apima valstybės narės galimybę neleisti, kad bendrovė, kuriai taikoma jos teisė, tokį statusą išsaugotų, kai ją reorganizuojant į kitą valstybę narę ketinama perkelti jos buveinę ir taip nutraukti įsteigimo valstybės narės nacionalinėje teisėje numatytą sąsają“ [34].

65. Vis dėlto tai taikoma situacijai, kai taikytina teisė nepakeičiama. Tačiau, kaip Teisingumo Teismas pažymėjo Sprendime *Cartesio*, pagal valstybės narės teisę įsteigtos bendrovės buveinės perkėlimo į kitą valstybę narę, nepakeičiant taikytinos teisės, atvejį reikėtų atskirti nuo atvejo, kai valstybėje narėje įsteigta bendrovė perkeliama į kitą valstybę narę pakeičiant taikytiną nacionalinę teisę, nes bendrovė virsta bendrovės, kuriai taikoma valstybės narės, į kurią ji perkelta, teisė, forma [35]. Pastaruoju atveju Sprendime *Cartesio* nurodyta galimybe būtent negalima pateisinti to, jog įsteigimo valstybė narė, įpareigodama nutraukti šios bendrovės veiklą ir ją likviduoti, kliudytų jai tapti bendrove, kuriai taikoma kitos valstybės narės nacionalinė teisė, jeigu tai leistina pagal šią teisę [36].

66. Remiantis tuo darytina išvada, kad taikytinos teisės pakeitimas būtinai turi įtakos įsisteigimo laisvės taikymui.

67. Tačiau, kalbant apie priimančiąją valstybę narę, reikia pabrėžti sprendimą, įtvirtintą Sprendime *SEVIC Systems*, susijusį su diskriminuojamu atsisakymu įregistruoti tarpvalstybinį jungimąsi, nors nacionalinės teisės aktuose galimybė įregistruoti jungimąsi šalies viduje buvo numatyta. Anot Teisingumo Teismo, „įsisteigimo teisės taikymo sritis apima visas priemones, leidžiančias ar bent jau palengvinančias patekimą į kitos nei įsisteigimo valstybės narės rinką ir ekonominės veiklos vykdymą šioje valstybėje, suinteresuotiems ūkio subjektams leidžiant dalyvauti šios valstybės narės ekonominiame gyvenime tokiomis pačiomis sąlygomis, kurios taikomos nacionaliniams ūkio subjektams“ [37].

68. Kaip pažymi ELPA priežiūros institucija, bendrojoje rinkoje bendrovėms turi būti pripažįstama galimybė laisvai pasirinkti joms taikytiną bendrovių teisę. Tokia pasirinkimo laisvė bendrovėms leistų pasirinkti palankiausias ekonomines sąlygas ir naudingiausią bendrovių teisės sistemą [38]. Iš tiesų bendrovės paprastai nori perkelti registruotą buveinę į kitą valstybę narę, siekdamos pasinaudoti geresne galimybe gauti finansavimą ir sumažinti išlaidas. Be to, įmanoma, kad didžioji bendrovės veiklos dalis nuo šiol bus vykdoma kitoje valstybėje narėje. Todėl bendrovės steigimas iš naujo kitoje valstybėje narėje, kartu pakeičiant taikytiną teisę, yra atskiras pasinaudojimo įsisteigimo laisve būdas, panašus į tarpvalstybinius susijungimus. Taigi toks steigimas iš naujo priskirtinas prie ekonominės veiklos, dėl kurios valstybės narės turi užtikrinti SESV 49 straipsnyje numatytą įsisteigimo laisvę.

69. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad su įsisteigimo laisve susiję SESV straipsniai taikomi bendrovės steigimui iš naujo kitoje valstybėje narėje, pakeičiant taikytiną teisę, perkeliant buveinę ir steigiant bendrovę pagal priimančiosios valstybės narės teisę, kuri perima šios bendrovės teises ir pareigas kaip teisių perėmėja. Nacionalinis teismas turi įvertinti, ar nagrinėjamomis nacionalinėmis nuostatomis ir praktika gali būti kliudoma šiai pagrindinei laisvei, kaip, man atrodo, yra.

34 — Minėto Sprendimo *Cartesio* 110 punktas.

35 — Ten pat, 111 punktas.

36 — Ten pat, 112 punktas.

37 — Minėto Sprendimo *SEVIC Systems* 18 punktas.

38 — Šiuo klausimu žr. direktyvos poveikio registruotos buveinės perkėlimui į kitą valstybę narę vertinimą [SEC(2007) 1707, p. 11].

F – *Dėl apribojimų ir jų pateisinimų (trečiasis ir ketvirtasis klausimai)*

70. Sprendimo *Cartesio* 112 punkte Teisingumo Teismas pripažino, kad bendrovę galima reorganizuoti į bendrovę, kuriai taikoma kitos valstybės narės teisė, jeigu „pagal šią teisę tai leidžiama“ [39]. Mano nuomone, akivaizdu, kad formuluote „ši teisė“ Teisingumo Teismas nurodo priimančiosios valstybės narės teisę. Ar sprendimą galima aiškinti taip, kad priimančioji valstybė narė gali savavališkai uždrausti arba leisti veiksmą, kuriuo pakeičiama kapitalo bendrovės buveinė ir taikytina teisė? Mano nuomone, ne.

71. Noriu priminti, kad šios bylos atveju tarpvalstybinis pobūdis susijęs su dviem veiksmais, kurie pagal Vengrijos teisę leidžiami ir pripažįstami nacionaliniu lygmeniu: bendrovės perkėlimu ir bendrovės reorganizavimu į kitą bendrovę teisinio visų teisių ir pareigų perleidimo tarp šių dviejų subjektų forma. Pagal Vengrijos teisės aktus aiškiai leidžiama, kad perkeliama ir reorganizuojama būtų atliekant vieną veiksmą [40].

72. Mano nuomone, nediskriminavimo principu, taip, kaip Teisingumo Teismas jį taikė minėtame Sprendime *SEVIC Systems*, reikalaujama, kad priimančioji valstybė narė iš esmės leistų kitoje valstybėje narėje įsteigtą bendrovę joje steigti iš naujo.

73. Žinoma, priimančioji valstybė bendrovei steigti iš naujo gali nustatyti bet kurias sąlygas, kurios pagal nacionalinę teisę taikomos analogiškose situacijose. Tačiau ji negali taikyti vidaus teisės normų, galinčių kliudyti kitoje valstybėje įsteigtą bendrovę joje steigti iš naujo vien dėl to, kad nacionalinėje bendrovių teisėje toks tarpvalstybinis veiksmas nenumatytas. Tai ypač taikytina kliūtims, kylančioms dėl įrašų atitinkamame nacionaliniame registre įrašymo tvarkos. Sprendimo *SEVIC Systems* 30 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad valstybėje narėje apskritai atsisakant į komercinį registrą įregistruoti šioje valstybėje narėje įsteigtos bendrovės ir bendrovės, kurios buveinė yra kitoje valstybėje narėje, jungimąsi būtų kliudoma įgyvendinti tarpvalstybinius susijungimus, nors nebūtų grėsmės interesams, susijusiems su imperatyviais viešojo intereso reikalavimais, kaip antai kreditorių, smulkiųjų akcininkų ir darbuotojų interesų apsauga, taip pat mokestinės kontrolės veiksmingumo išsaugojimas ir komercinių sandorių sąžiningumas. Bet kuriuo atveju tokia taisyklė viršija tai, kas būtina pasiekti šiems interesams apsaugoti skirtus tikslus.

74. Todėl, mano nuomone, minėto Sprendimo *Cartesio* 112 punkte nurodytą sąlygą reikia aiškinti taip, kad pagrindinėje byloje priimančioji valstybė gali taikyti nacionalinės teisės nuostatas, susijusias su ribotos atsakomybės bendrovės įsteigimu ir reorganizavimu, ir *VALE Építési* nustatyti jos vidaus teisėje tokiais atvejais numatytas prievoles.

75. Todėl *VALE Építési* turi įvykdyti visas sąlygas, kurios pagal nacionalinės teisės aktus taikomos ribotos atsakomybės bendrovei, kiek tai susiję, pavyzdžiui, su įstatiniu kapitalu, dalyviais ir įstatų turiniu. Be to, kad būtų galima patikrinti turto ir įsipareigojimų perdavimą naujai bendrovei, priimančioji valstybė narė gali reikalauti buhalterinės apskaitos tęstinumo tarp bendrovių ir kad steigiamos bendrovės pradžios balansas atitiktų bendrovės pirmtakės užbaigimo balansą. Man taip pat atrodo, jog ši valstybė narė gali reikalauti, kad bendrovės turtą ir įsipareigojimus nustatytų ir patikrintų auditorius, kad būtų užtikrintas su įstatiniu kapitalu susijusių taisyklių laikymąsis.

39 — Minėto Sprendimo *Cartesio* 112 punktas.

40 — Bendrovių registravimo įstatymo 57 straipsnis.

76. Be to, kaip ir Komisija, manau, kad valstybė narė taip pat gali taikyti specialias taisykles tarpvalstybiniams atvejams, kiek tai pateisinama šių situacijų specifika, jeigu šios taisyklės nėra nei diskriminuojamosios, nei neproporcingos. Taigi, jei pagal nacionalinę teisę bendrovių registre nurodyti įrašai yra naudojami trečiųjų asmenų atžvilgiu sąžiningai ir turi steigiamąjį poveikį, kai valstybei kyla atsakomybė be kaltės netikslumo atveju, šių principų nereikia taikyti duomenims iš kitų valstybių narių institucijų, kurių tikslumo priimančioji valstybė narė negali patikrinti.

77. Todėl pagrindinis klausimas yra tai, ar steigiama bendrovė gali reikalauti, kad kitos valstybės narės bendrovė būtų nurodyta kaip jos teisinė pirmtakė. Manau, kad į šį klausimą reikia atsakyti teigiamai, jeigu ši bendrovė gali įrodyti, kad teisių ir pareigų perėmimas leidžiamas pagal kilmės valstybės narės teisės aktus. Iš tiesų, mano nuomone, bendrovės pirmtakės turtas steigiamai bendrovei gali būti perduodamas tik pagal kilmės teisės sistemą.

78. Tačiau, kalbant apie skolas ir kitus bendrovės pirmtakės įsipareigojimus, pritariu ELPA priežiūros institucijos nuomonei, pagal kurią teisinio teisių ir pareigų perėmimo įrašas Vengrijos bendrovių registre gali apsaugoti kreditorius, nes dėl minėto Sprendimo *Cartesio* tapo galimas valstybės narės bendrovės „dingimas“ be jokio likvidavimo. Pagal priimančiosios valstybės nacionalinę teisę bendrovei turi būti leidžiama paskelbti, kad ji yra kitos bendrovės teisių ir pareigų perėmėja, o tai reiškia, kad steigiama bendrovė perima visas bendrovės pirmtakės teises ir įsipareigojimus [41].

79. Tačiau toks visų teisių ir pareigų perdavimas negalimas, jei bendrovė pirmtakė jau prarado juridinio asmens statusą įregistruojant ją pakeitusią bendrovę. Šiuo atveju bendrovės pirmtakės teises ir pareigas turėtų arba faktinė bendrovė, neturinti teisinio subjektiškumo, arba dalyviai – bendrai ar atskirai. Tokiu atveju neleidžiamas teisinis visų teisių ir pareigų perleidimas tarp dviejų bendrovių. Tuo remiantis, mano nuomone, šiuo atveju darytina išvada, kad Vengrijos valdžios institucijos neprivalo pripažinti *VALE Építési* teisine *VALE Costruzioni* teisių ir pareigų perėmėja, nebent prieš tai būtų panaikintas *VALE Costruzioni* išbraukimas iš Italijos bendrovių registro.

VI – Išvada

80. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Magyar Köztárság Legfelsőbb Bírósága* pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1. SESV 49 ir 54 straipsniai taikomi „bendrovės steigimo iš naujo kitoje valstybėje narėje“ atveju, t. y. kai valstybėje narėje (kilmės valstybė) įsteigta bendrovė perkelia savo buveinę į kitą valstybę narę (priimančioji valstybė narė) ir dėl šios priežasties išbraukiama iš kilmės valstybės narės bendrovių registro, bendrovės akcininkai pagal priimančiosios valstybės narės teisę patvirtina naujos bendrovės steigimo dokumentą ir ši bendrovė prašo ją įregistruoti priimančiosios valstybės narės bendrovių registre pagal šios valstybės teisę.

2. SESV 49 ir 54 straipsniais draudžiamos priimančiosios valstybės narės teisės nuostatos ar praktika, kuriomis pagal kitos kilmės valstybės narės teisę teisėtai įsteigtai bendrovei neleidžiama perkelti savo buveinės į priimančiąją valstybę ir joje tęsti veiklą kaip pagal šios valstybės teisę įsteigtai bendrovei, nebent šis apribojimas taikomas nediskriminuojamai, pateisinamas imperatyviais viešojo intereso reikalavimais, tinkamas įgyvendinti juo siekiamą tikslą ir neviršija to, kas būtina jam pasiekti.

3. Bendrovės steigimo iš naujo kitoje valstybėje narėje atveju suinteresuotoji bendrovė savo prašyme įregistruoti patikimomis priemonėmis ir patvirtintais pagrindžiančiais dokumentais privalo įrodyti, kad kitoje valstybėje narėje įsteigta bendrovė turi būti laikoma jos teisine pirmtake.

41 — Kiek tai susiję su tokio pareiškimo poveikiu mokesčių srityje, vertinant reikia atsižvelgti, pirma, į piktnaudžiavimo teise prevenciją ir, antra, Teisingumo Teismo praktiką, susijusią su mokestinėmis įsisteigimo laisvės kliūtimis.

Aplinkybė, kad bendrovė prašo priimančiosios valstybės narės bendrovių registre įrašyti šią teisinę pirmtakę, savaime nėra teisėta priežastis atmesti jos prašymą įregistruoti bendrovių registre.

4. Bendrovės steigimo iš naujo kitoje valstybėje narėje atveju valstybės narės gali taikyti nacionalinės bendrovių teisės nuostatas, susijusias su buveinės perkėlimu ir nacionaliniu reorganizavimu, jeigu jos taikomos nediskriminuojamai, pateisinamos imperatyviais viešojo intereso reikalavimais, tinkamos įgyvendinti jomis siekiamą tikslą ir neviršija to, kas būtina jam pasiekti. Tačiau valstybės narės taip pat gali taikyti specialias nuostatas tarpvalstybinėms situacijoms, jeigu šiomis nuostatomis bendrovėms, norinčioms pasinaudoti įsisteigimo laisve, nenustatoma sunkesnė našta nei buveinės perkėlimo ar nacionalinio pobūdžio reorganizavimo atveju.